

Avaluació conductual de les interaccions entre entrenadors i jugadors de basquet escolar*

Jaume Cruz, Antoni Bou, Josep Manel Ferràndez, Montserrat Martín, Josep Monràs, Norbert Monfort, Antoni Ruiz

Secció de Psicologia, Universitat Autònoma de Barcelona

* La realització d'aquesta investigació ha estat possible, en part, gràcies a un ajut de la Direcció General de l'Esport.

RESUM

En aquest article es presenta, en primer lloc, una avaluació conductual de les interaccions entre entrenadors i jugadors de basquet escolar durant alguns partits de la competició. En segon lloc, acabada la competició, mitjançant entrevistes estructurades, s'estudien les autoavaluacions que els entrenadors fan dels seus comportaments, la percepció que en tenen els jugadors, així com les actituds dels nens vers l'esport i el seu entrenador. Hom considera que l'observació dels comportaments dels entrenadors durant els partits i els entrenaments és la primera passa per veure com es realitza la iniciació esportiva a casa nostra, des d'un punt de vista psicològic. Així mateix, aquest treball d'observació proporcionarà les bases empíriques necessàries per dissenyar programes d'intervenció psicològica destinats a ajudar als entrenadors a proporcionar una iniciació esportiva més positiva als seus jugadors.

Paraules clau:

Avaluació conductual de l'entrenament, psicologia de l'entrenament, iniciació esportiva.

RESUMEN

En este artículo se presenta, en primer lugar, una evaluación conductual de las interacciones entre entrenadores y jugadores de baloncesto escolar durante algunos partidos de la competición. En segundo lugar, acabada la competición, por medio de entrevistas estructuradas, se estudian las autoevaluaciones que los entrenadores hacen de sus comportamientos, la percepción que tienen los jugadores de los mismos, así como las actitudes de los niños respecto al deporte y respecto a su entrenador. Se considera que la observación de los comportamientos de los entrenadores durante los partidos y entrenamientos es el primer paso para ver cómo se realiza la iniciación deportiva en nuestro país, desde

un punto de vista psicológico. Asimismo, este trabajo de observación proporcionará las bases empíricas necesarias para diseñar programas de intervención psicológica destinados a ayudar a los entrenadores a proporcionar una iniciación deportiva más positiva a sus jugadores.

Palabras clave:

Evaluación conductual del entrenamiento, psicología del entrenamiento, iniciación deportiva.

ABSTRACT

On the first place this paper is about a behavioural assessment of the interactions between basketball youth's coaches and players during some competition games. On the second place, once the competition ends coaches' assessment of their behaviour are analysed by means of structured interviews, then the perception that their players have towards them is studied, as well as youth's attitudes towards sport and their coach. It's believed that the observation of coaches' behaviours during games and practices is the first step in order to see how youth sport programs are attained in our country from a psychological point of view. At the same time, this observation task will give the necessary empirical bases to design psychological intervention programs in order to help coaches to give a more positive experience in youth sport programs.

Key words:

Behavioural assessment of coaching, psychology of coaching, youth sport programs.

Introducció

En els darrers anys ha augmentat considerablement la participació en els programes d'esport infantil arreu del món. Per citar dos exemples, en

Estats Units es calcula que 17 milions de nens de 6 a 16 anys participen en l'esport escolar (Maertens, 1978); en les comarques catalanes ho van fer 250.000 nens en diferents competicions d'esport escolar durant el curs passa. Així mateix, el sistema social dels esports juvenils s'ha convertit en quelcom més complexe amb l'augment de la participació per part dels pares i d'altres adults. Tanmateix; per regla general, aquests programes atlètics organitzats els realitzen voluntaris no professionals que han tingut poc o cap entrenament explícit en la creació d'un ambient psicològic positiu pels participants (Singer, 1972).

No és doncs sorprenent que la qüestió de la conveniència de la participació en esports juvenils s'hagi convertit en un tema de controvèrsia i de debat dins de la Psicologia de l'Esport. Els crítics de l'esport infantil senyalen les demandes excessives, tant físiques com psicològiques, que es fan als nens en les competicions esportives escolars. Orlick i Botterill (1975) en el seu polèmic llibre *Every kid can win* realitzen una àmplia sèrie d'entrevistes a nens i pares de nens que havien abandonat l'esport de competició -i, en alguns cassos, tota activitat esportiva- i remarquen els problemes produïts per l'activitat competitiva, quan les primeres relacions del nen amb l'esport s'allunyen de l'entreteniment i l'activitat física d'esbarjo. Des d'un punt de vista més radical, alguns crítics com Devereux (1976) manifesten que la intromissió de l'adult en l'esport infantil disminueix el valor del joc com mitjà d'expressió lliure i espontània, i arriben a suggerir que els nens es beneficiarien considerablement si els adults es retiressin i els deixessin sols, participant en jocs auto-organitzats per ells mateixos. Una autoritat en aquests temes com Maertens (1978, 1982) ha rebutat parcialment aquestes crítiques, oferint evidència empírica de que el problema de l'estrès competitiu en l'esport infantil no és tan greu com alguns consideren (Brower, 1978; Underwood, 1978), malgrat tot reconeix que l'ansietat en la competició pot ser un problema per alguns nens en determinades situacions. En aquest sentit, Roberts (1986) senyala que per comprendre l'estrès que la competició pot produir en determinats nens, hem de conèixer com experimenten ells la situació esportiva. Segons els estudis que cita Roberts sembla que existeix un canvi important cap als 12 anys. Abans d'aquesta edat, el nen cerca en l'esport un joc, una satisfacció sense importar-li massa la victòria o la derrota. A partir d'aquesta edat, el criteri de l'entrenador és adoptat pel nen i si aquell dona massa importància al resultat, també ho farà el nen.

Per llur part, els defensors d'aquests programes destaquen, des de un punt de vista psicossocial, que l'esport escolar contribueix al desenvolupament del nen amb l'aprenentatge de comportaments i actituds de cooperació, persistència a l'es-

forç, autodisciplina... En definitiva, els defensors de l'esport infantil creuen que les situacions esportives organitzades poden ensenyar al nen a enfrontar-se amb èxit a d'altres situacions similars que trobarà en la seva vida d'adult (Daley, 1978; Feller, 1978; Smith, Smoll i Curtis, 1978).

Nosaltres creiem que ni els crítics ni els defensors de l'esport escolar ofereixen massa evidència empírica per recolzar llurs opinions. La majoria d'aquestes es refereixen a consideracions tals com la influència de l'esport escolar en el creixement físic dels nens, la maduresa psicològica dels participants, les lesions, etc. (Véure Seefeldt, Gilliam, Blievernicht i Bruce, 1978). De totes formes, sembla clar que la influència de les experiències atlètiques organitzades en el desenvolupament psicossocial són variables (Ash, 1978; Rarick, 1969) i depenen de multitud de factors, estant l'estructura i supervisió dels programes esportius entre ells. En conseqüència, pensem que la pregunta clau no pot ésser una tan general com la que senyala si l'esport escolar organitzat, resulta o no beneficiós pel nen, sinó que és important saber el tipus de programes i les condicions de supervisió en que s'hauria de dur a terme la iniciació esportiva (Véure un tractament més detallat del tema en Blasco, en premsa).

Certament, cada dia s'emfatitza amb major profusió la importància d'acumular dades conductuals descriptives ja sigui en escenaris naturals (Willems, 1974; Anguera, 1983) o en el propi àmbit esportiu (Rushall, 1976; Tharp i Gallimore 1976; Salmela et al. 1980) de cara a cercar resultats en aquests àmbits. Però els estudis conductuals més recents ens adverteixen que tal reunió de dades no sols ha de basar-se com fins ara, en el rol de l'entrenador al ensenyar les destresses i tècniques rellevants de l'esport en qüestió (Barker, 1969; Brower, 1978), sinó en el tipus de relació que aquest estableix amb els jugadors, en termes d'impacte global sobre el nen. Evidentment, la relació entrenador-jugador és una interacció social, i com tota interacció d'aquest tipus, les respostes d'una persona influeixen en les respostes de l'altra. D'aquí que observar com els comportaments de l'entrenador influeixen en les conductes i actituds dels nens i com les conductes d'aquests poden influir en l'entrenador resulti important i necessari en aquests moments. Per aquest motiu el nostre interès s'ha centrat en les interaccions psicològiques que es donen entre l'entrenador i els jugadors. Respondre a qüestions tals com: Què fa l'entrenador i amb quina freqüència emet determinades conductes com càstig, reforçament, etc? En quins moments i en quines situacions les emet?, o Com es relacionen les conductes observables de l'entrenador amb les reaccions dels nens a llurs experiències atlètiques organitzades?, no és sols una primera passa en la descripció d'un aspecte de l'ecologia conductual en escenaris de l'esport infantil, sinó

que també deu de proporcionar les bases empíriques pels programes d'intervenció destinats a ajudar als entrenadors a proporcionar una experiència psicològica més positiva als nens en l'esport (Pérez Recio, 1986). D'aquí que fos imprescindible un instrument dissenyat amb el fi d'observar, analitzar i codificar les conductes de l'entrenador ja fos en partits o en entrenaments. Finalment ens centrarem en el treball de Smith, Smoll i Hunt (1977) que ofereix una tècnica d'observació per situacions esportives reals. Dit instrument, elaborat a partir de l'observació d'entrenadors de diversos esports, permet l'observació directa i codificada de la conducta de l'entrenador durant l'entrenament i la competició. S'anomena *Sistema d'Avaluació Conductual de l'Entrenament (Coaching Behavior Assessment System, C.B.A.S.)* i, de fet, constitueix un intent d'especificar la manera en la qual les respostes dels entrenadors afecten a les actituds i conductes de llurs jugadors en base a la teoria de l'aprenentatge social (Goldfried i Sprafkin, 1974; Mischell, 1973).

1. Material i mètode

1.1 Subjectes

Els entrenadors van ésser tres voluntaris masculins d'equips infantils de bàsquet de dues escoles diferents de la comarca del Vallès Oriental. Aquests, van donar el seu consentiment per ser observats, garantint que els resultats serien codificats numèricament, per tal d'assegurar l'anonimat.

L'edat dels entrenadors oscil·lava entre els 20 i els 23 anys ($\bar{x} = 21$, $SD = 1.5$). L'experiència prèvia d'entrenament tenia una $\bar{x}$ de 4 anys i una SD de 0.5. El temps que portaven entrenant al mateix equip variava entre els 4 i els 24 mesos ($\bar{x} = 13.33$ i $SD = 10,06$). La mostra de nens va ser de 27, les edats dels quals anaven entre els 12 i els 14 anys ($\bar{x} = 12.9$ i $SD = 0.7$).

1.2. Procediment experimental

A. Entrenament dels observadors

En el present estudi hem analitzat la conducta psicològica de tres entrenadors mitjançant el *Coaching Behavior Assessment System (CBAS)*, elaborat per Smith, Smoll i Hunt (1977), desenvolupat a partir d'una observació empírica de l'actuació d'entrenadors de beisbol i bàsquet i futbol americà. Els observadors, una dona i sis homes, licenciats en psicologia van familiaritzar-se i estudiar el CBAS mitjançant els articles originals de Smith, Smoll i Hunt (1977), Smith, Smoll i Curtis (1978, 1979), Smith, Zane, Smoll i Coppel (1983) i Smoll i Smith (1984). En el sistema d'Avaluació de la conducta d'entrenament es registren, tal i com es pot observar a la taula 1, dos tipus de conductes: A. Conductes Reactives i B. Conductes Espontànies. Les primeres són respostes de l'entrenador a actuacions bé del jugador o bé de l'equip. Les segones són iniciades per aquell i no tenen antecedents ben definits en el joc. En l'esmentada taula es mostren les 12 categories proposades per Smith, Smoll i Hunt (1977).

Taula I. Sistema d'avaluació conductual de l'entrenament (CBAS)

	ACTUACIONS DESITJABLES	1. Reforçament positiu (R ⁺)
		2. No Reforçament (NR ⁺)
CONDUCTES		3. Anim contingent a l'error (A ⁺)
		4. Instrucció tècnica contingent a l'error (I.T.E.)
REACTIVES	EQUIVOCACIONS/ERRORS	5. Càstic (P)
		6. Instrucció tècnica contingent a l'error més càstic (I.T.P.)
		7. Ignorar l'error (I.E.)
	ACTUACIONS NO DESITJABLES	8. Mantenir el control (MC)
CONDUCTES		9. Instrucció tècnica general (I.T.G.)
	RELACIONADES AMB EL JOC	10. Anim general (A ⁺)
ESPONTANIES		11. Organització general (O.G.)
	IRRELEVANTS AL JOC	12. Comunicació general (C.G.)

A partir de l'estudi del CBAS diverses raons varen aconsellar utilitzar les filmacions de vídeo en lloc de l'observació directa, per tal d'assolir una alta fiabilitat entre observadors. Tals raons són: donada la poca operacionalització d'algunes de les categories, moltes de les conductes emeses per l'entrenador no podien ser classificades dins d'una sola categoria del CBAS. Més a més, les conductes dels entrenadors, en bàsquet, es donaven amb molta rapidesa, ja que l'acció del joc és continua, la qual cosa, fa que resulti difícil saber en un moment concret a que està responent l'entrenador. En canvi, quan el CBAS s'ha utilitzat per categoritzar les conductes d'entrenadors de beisbol, esport en el qual el desenvolupament del joc és discret, ha resultat més fàcil observar a que està responent la conducta de l'entrenador.

El vídeo permet una instrucció i ensinistrament dels observadors que no és factible de realitzar en observacions en l'ambient natural. Els comportaments dels entrenadors que presenten dificultats es clarifiquen, eliminant mica en mica les discrepàncies que en un principi s'originen. Tanmateix, el vídeo ens ofereix la possibilitat de redefinir, matitzar, operacionalitzar al màxim cadascuna de les categories. D'altra banda, no oblidem que els observadors assoleixen així una major agilitat i fiabilitat en els seus registres. En el nostre estudi, les filmacions s'han realitzat simultàniament amb dues

càmeres. La primera filmava a l'entrenador i mitjançant un micro de solapa es gravava la veu. La segona, seguia les evolucions del seu equip. Al realitzar la producció es superposava la veu de l'entrenador a la cinta en la qual estaven gravades les actuacions dels jugadors. (Vegi's CRUZ i DÍAZ, 1986 i CRUZ, BOU, FERNÁNDEZ, MARTÍN, MONRRAS, MONFORT i RUIZ, 1986). Per tal de fer més fiable l'observació, el primer problema que se'ns presentà fou esbrinar quie entenien nosaltres per "encert" i "error" en l'esport estudiat i en nens en iniciació esportiva. Mitjançant l'observació de partits i la realització d'una sèrie d'entrevistes informals a entrenadors varem elaborar els criteris que apareixen en la Taula 2 i una sèrie de petites puntualitzacions en d'altres categories del CBAS. (Per més detall vegi's Informe Final de 1er. Any a la D.G.E. del treball "Avaluació del comportament psicològic de l'entrenador de bàsquet i estudi de la seva influència en la iniciació esportiva dels nens en edat escolar").

B. Administració de qüestionaris

Al final de la competició s'administraren dos qüestionaris a cada nen. El primer, per veure com percibien les conductes incloses en els categories del CBAS emeses per llurs entrenadors. Per minimitzar les distorsions de les respostes del nen,

Taula II. Criteris del C.B.A.S.

ENCERTS	<p>REBOT: Quan es llença la pilota a la cistella i aquesta és agafada després del llençament. Tindrem en compte el criteri d'oposició (sempre que tingui un jugador contrari al costat).</p> <p>ENCISTELLAR: Quan un jugador llença i la pilota s'introdueix a la cistella.</p> <p>ROBATORI DE LA PILOTA: Quan un jugador aconsegueix agafar la pilota a un contrari. No es considerarà quan es produeixi alguna falta en el robatori.</p> <p>TAP: Quan s'intercepta la pilota i es llançada a la cistella per un jugador contrari. No es considerarà quan es produeix una falta durant la intercepció.</p>
ERRORS	<p>FALTES DE REGLAMENT: Açi es consideraran: les passes, dobles i els tres segons en zona.</p> <p>TREPIJAR LINIA: Quan es perd la pilota per estar fora del terreny de joc, tant quan s'està atacant com a l'hora de treure una fora de banda.</p> <p>PÈRDUA DE PILOTA: Tant si el jugador la perd pel robatori del jugador contrari com per qualsevol altre tipus de circumstància.</p>
CRITERIS ADDICIONALS	<ul style="list-style-type: none"> - En el cas d'un tir que es fallat, sols es tindrà en compte si l'entrenador fa algun comentari al respecte. - Quan un jugador fa una jugada no contemplada en l'apartat d'encerts (per exemple, provocar una personal, donar una bona assistència, etc.) i l'entrenador la reforçi amb paraules tals com: "molt bé", "perfecte", etc. es tindràn en compte però no, si no fa cap comentari.

aquest qüestionari s'ha presentat com un test de memòria en el que es dona la següent instrucció: "Nosaltres hem observat al teu entrenador i ara volem veure el bé que tu i els teus companys recordeu, el que ell va fer durant la temporada". Igualment, a cada nen se'ls hi descriuen les dotze categories del *Coaching Behavior Assessment System* i se'ls posaven exemples de cadascuna, per tal de que ells puntessin en una escala del 1 (sempre) al 7 (mai), quan freqüentment el seu entrenador emetia aquella conducta. El segon qüestionari avaluava les actituds dels jugadors amb l'entrenador, amb els companys de l'equip, amb ells mateixos i amb l'esport practicat. En aquest cas, l'escala de resposta anava del 1 (res) al 7 (sempre). Es va garantir que les respostes donades pel nen eren de caràcter confidencial i que, per tant, llurs entrenadors no sabrien mai com havien respost. Varem obtenir així, dades de 27 dels 30 jugadors que formaven els tres equips. A part, als tres entrenadors se'ls hi administrà un qüestionari per avaluar com percebien i autoavaluaven el seu propi comportament.

partits complets (2 per cada entrenador), amb un promig de 232,33 conductes enregistrades durant cada partit (SD = 60,55) al llarg dels 6 partits filmats. Es van observar un total de 1394 conductes incloses en els categories del CBAS. Les dades indiquen que existeix una variabilitat en quant a l'emissió de conductes per part dels entrenadors. Aquestes oscil·len entre les 149 i les 324.

De l'anàlisi de les nostres observacions es comprovà que la categoria més freqüentment utilitzada va ésser la d'Instrucció Tècnica General (ITG) (de 38,6% del 1er. entrenador a 48,9% del 3er.). En canvi, la segona categoria més freqüentment emprada va ésser el Reforçament (R+) en el cas del 1er. Entrenador (13,1%) mentre que, en els altres dos fou el No Reforçament (NR+) (22,6% en el 2º entrenador i 21,8% en el 3er. entrenador). Les respostes punitives, Càstic i Instrucció Tècnica Punitiva (P i ITP) es van donar molt menys freqüentment en els tres entrenadors, oscil·lant entre el 0,5% de conductes en el 1er. entrenador i el 2,38% del 3er. En les figures 1A, 2A, 3A es representen gràficament els percentatges de conductes observades en cada entrenador.

Les figures 1B, 2B, 3B fan referència a l'autopercepció de cada entrenador respecte a llurs conductes emeses, incloses en les categories del CBAS, que van ésser avaluades mitjançant un

2. Resultats

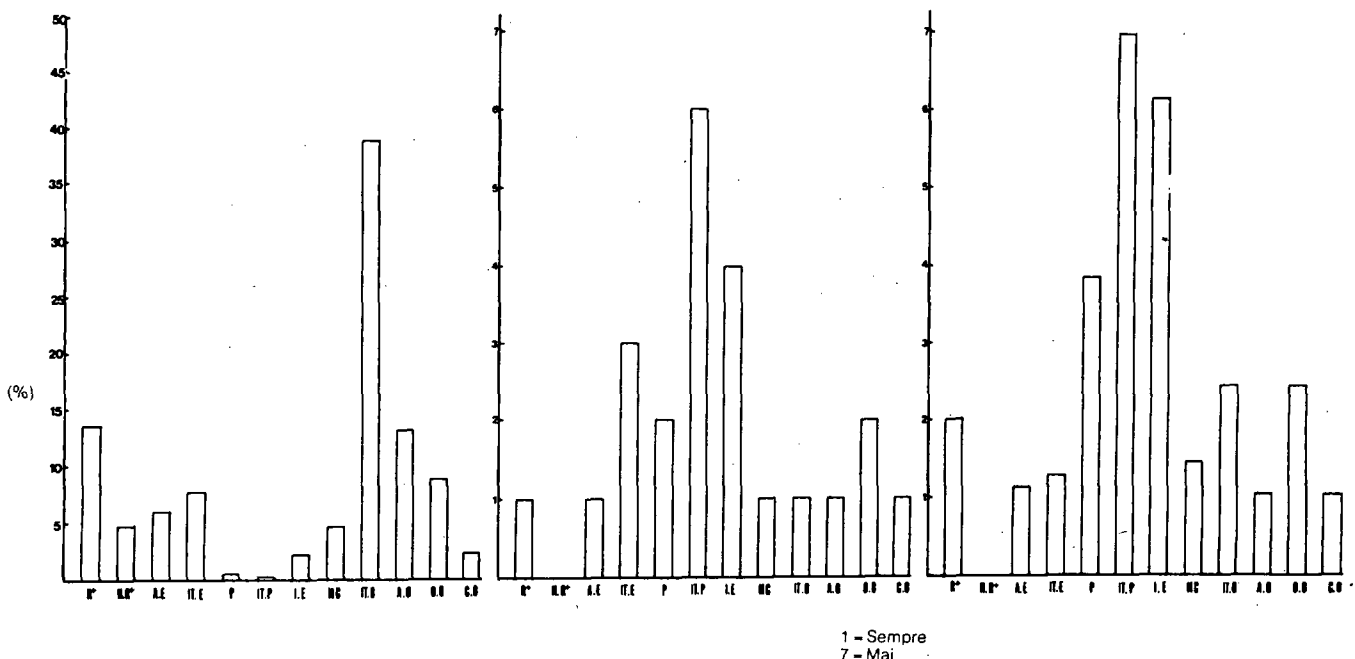
Les dades conductuals que presentem es van obtenir de tres entrenadors durant un total de 6

Figura 1: 1er. Entrenador

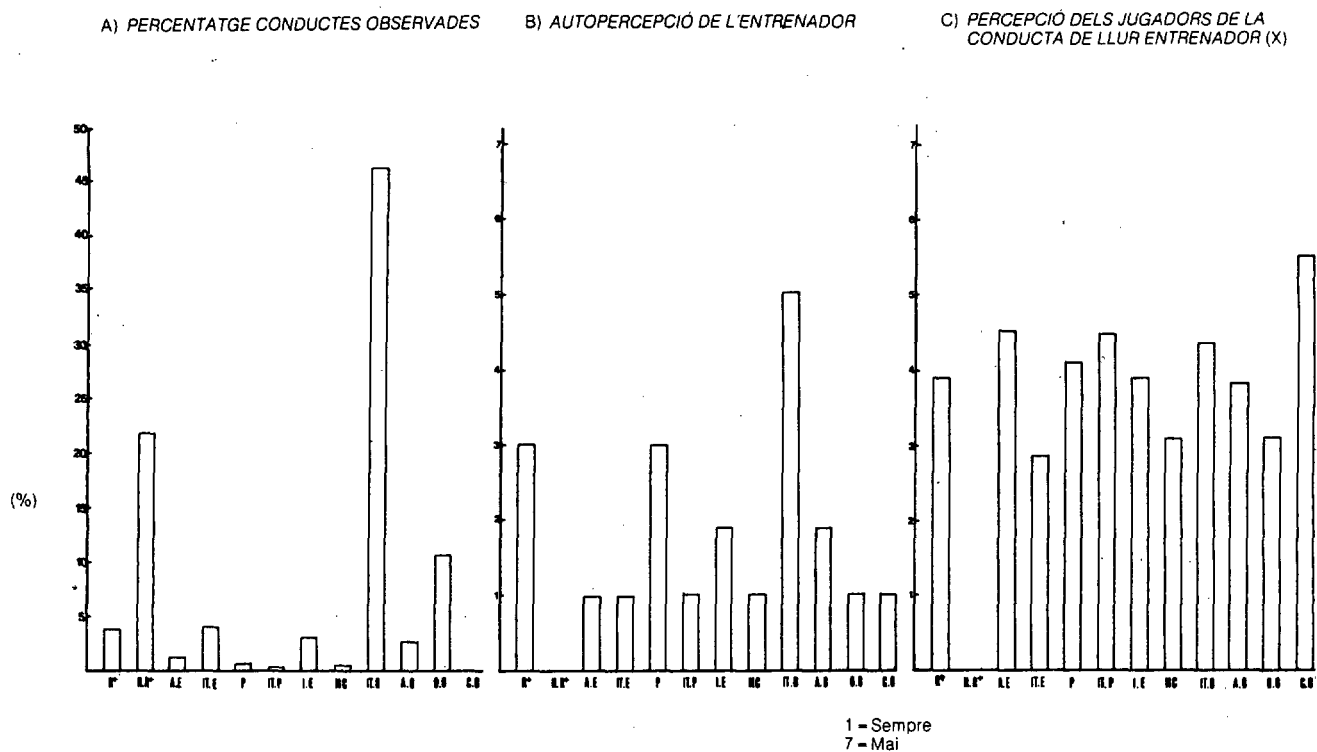
A) PERCENTATGE CONDUCTES OBSERVADES

B) AUTOPERCEPCIÓ DE L'ENTRENADOR

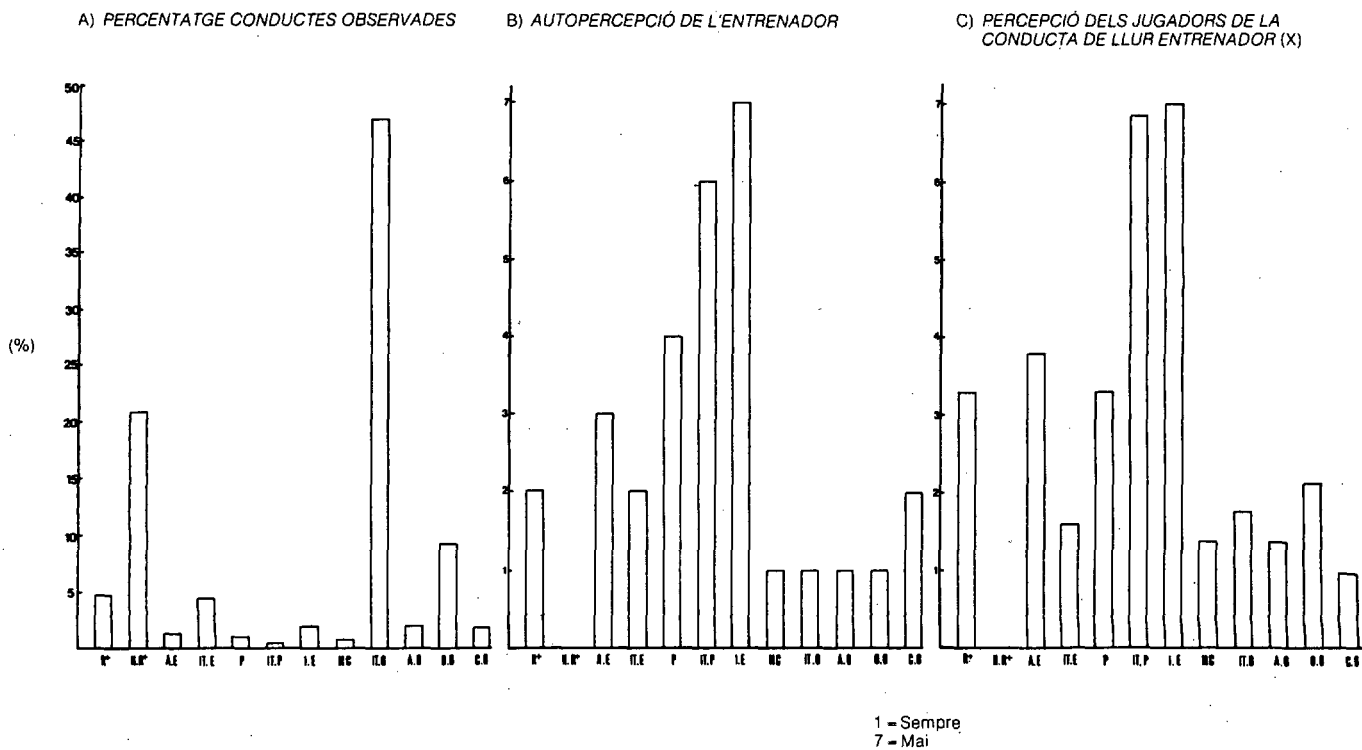
C) PERCEPCIÓ DELS JUGADORS DE LA CONDUCTA DE LLUR ENTRENADOR (X)

Figura 2: 2n. Entrenador

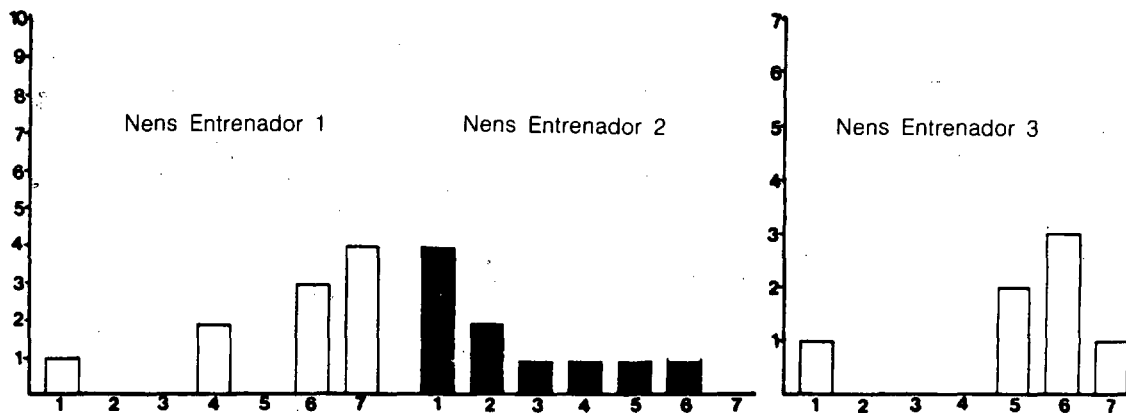

Figura 3: 3er. Entrenador

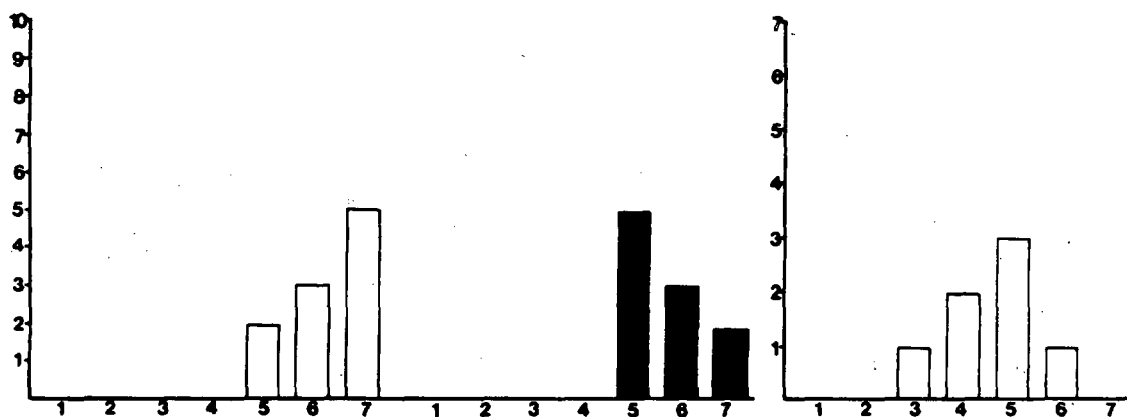

Figura 4: Respostes dels nens al qüestionari d'actituds

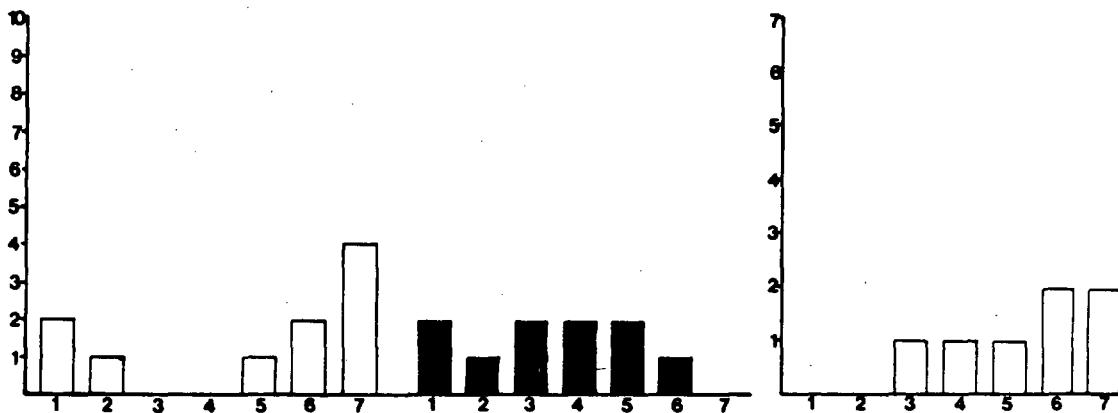
P. 5: ¿T'agradaria tenir el mateix entrenador l'any pròxim?

P. 10: ¿Quant en sap el teu entrenador de bàsquet?

P. 6: ¿T'agrada com és el teu entrenador?

qüestionari. En termes generals les autopercepcions dels tres entrenadors coincideixen amb les observacions realitzades durant els partits. Així per exemple, en el primer entrenador observem com les conductes que més freqüentment emitia ITG (38,6%) i R⁺ (13,1%) coincideixen amb les que ell manifesta que realitzava sempre. Igualment es produeix una correspondència en la ITP, categoria observada menys freqüentment. Centrant-nos en les discrepàncies entre el que hem observat i la manera com els entrenadors s'autoavaluen, aquestes es donen en el 1er. entrenador en la categoria de càstig; i en el 2º entrenador en la categoria d'Instrucció Tècnica Punitiva i en el 3er. entrenador en les categories de Reforçament i No Reforçament (Vegi's l'apartat de discussió).

En les figures 1C, 2C, 3C es representen gràficament les mitjanes de les percepcions dels nens respecte a llurs entrenadors, avaluades mitjançant un qüestionari. S'observa una similitud entre les conductes registrades i les percepcions del nens. A tall d'exemple, vegem com en el cas del 1er. entrenador que és el que més reforça (13,1%), els nens contesten que reforça quasi sempre ($\bar{x} = 2$); El 3er. entrenador que reforça un 4,9%, els nens contesten que ho fa menys ($\bar{x} = 3,38$); en el 2º entrenador que reforça el 4,12%, els nens també corroboren que és el que menys reforça ($\bar{x} = 3,9$).

En quant al qüestionari d'actituds dels nens hem analitzat amb major atenció les preguntes 5, 6, 10 (Veure Figura 4 per una anàlisi més detallada). De les dades recollides es desprèn que els nens consideren que llurs entrenadors coneixen bé el bàsquet, especialment els entrenadors 1 i 2. Tanmateix, els nens del 2º entrenador manifesten no tenir gaire interès per entrenar amb ell l'any següent. Pel que fa referència a la pregunta 6, s'aprecia que la major part dels nens del entrenador 1 i 3 els hi agrada la seva forma d'ésser, mentre que els nens de l'entrenador 2 mostren una major variabilitat.

3. Discussió

La major part del que es sap actualment sobre el comportament psicològic dels entrenadors amateurs que realitzen la iniciació esportiva al bàsquet a casa nostra, es basa en observacions poc sistematitzades o, de vegades, senzillament en opinions o intuïcions. Aquest estudi indica que les conductes psicològiques dels entrenadors de bàsquet durant els partits poden ésser avaluades, amb una alta fiabilitat entre observador, —en el nostre cas variava entre 0.8 i 0.98— mitjançant el CBAS de Smith, Smoll i Hunt 1977 i l'ajut del vídeo.

En quant a l'observació de conductes psicològiques dels entrenadors, cal senyalar que tots utilitzen, en primer lloc, respostes que s'inclouen dintre de la categoria d'Instrucció Tècnica General (de

38.6% a 46.9% $x = 43.4\%$). Aquesta dada coincideix amb un estudi anterior que s'ha fet en bàsquet en el qual, es comprova que la categoria de la Instrucció Tècnica General és la més utilitzada, incloent el 35.8% de les respostes psicològiques donades per 31 entrenadors (Smith, Zane, Smoll i Coppel, 1983)*. En canvi, en treballs fets en beisbol (Smith, Smoll i Curtis, 1979) es constata que la categoria del CBAS més emprada pels entrenadors és l'Ànim General (33.1%), i la Instrucció Tècnica General (24.5%) apareix en segon lloc, amb una freqüència d'emissió notablement inferior a la registrada en bàsquet. Una possible explicació d'aquests resultats seria la donada per Smith *et al* (1983), en el sentit que el bàsquet és un esport d'acció continua que exigeix una demanda d'atenció més gran que el beisbol o el futbol americà. Aquesta major demanda d'atenció disminuiria la rellevància de les comunicacions d'ànim o de suport i la Instrucció Tècnica es percibiria com a més important per les situacions enormement canviants que es donen en el bàsquet. Tal vegada, en bàsquet les conductes de suport tindrien un impacte positiu més gran si el donessin durant els entrenaments, cosa que caldrà investigar en el futur.

La freqüència de respostes punitives (Instrucció Punitiva i Càstig) donades pels 3 entrenadors resulta baixa en comparació amb d'altres categories del CBAS: $\bar{x} = 1,3\%$. En els estudis fets amb entrenadors de la "Little League" de beisbol (Smith, Smoll i Curtis, 1979) es va veure també que aquestes dues categories del CBAS només representaven el 2,7% de les respostes dels entrenadors, i en el treball de Smith *et al.* (1983) amb entrenadors de bàsquet suposaven el 6% encara que cal recordar que en aquest últim estudi només s'utilitzen 10 de les 12 categories del CBAS, cosa que fa augmentar el percentatge de qualsevol de les categories emprades. Aquestes dades de l'actuació d'entrenadors amateurs són força esperançadores i millors del que gran part dels interessats en el tema intueixen d'entrada. Malgrat tot, cal matitzar els resultats anteriors analitzant les respostes dels entrenadors davant dels errors de llurs jugadors, donat que Smith, Smoll i Curtis (1978) varen trobar que un 20% dels errors dels jugadors eren seguits per un Càstig o una Instrucció Tècnica Punitiva. En el nostre estudi es pot veure com davant dels errors l'entrenador 1 mostra una reacció "positiva" (Ànim contingent a l'Error i Instrucció Tècnica a l'Error) en un 85% dels casos i una reacció "negativa" (Càstig i Instrucció Tècnica Punitiva) en un 3% de les ocasions, ignorant els errors en el 12% restants dels casos. En canvi, els entrenadors 2 i 3 mostren un 53% i 56% de reaccions "positives" a l'error; un 14% i 23% de reaccions "negatives" i un 33% i un

* Cal advertir però, que en aquest treball es varen suprimir dues categories del CBAS: No Reforçament i Ignorar l'Error.

22% d'episodis d'ignorar l'error, respectivament. Aquestes dades ja mostren formes d'entrenar clarament diferenciades.

A partir de les nostres observacions es comprova que les diferències fonamentals entre els 3 entrenadors estudiats es donen en les seves reaccions davant dels encerts, tal com es veu gràficament a les Figures 1A, 2A, i 3A. Si es tradueixen aquestes dades en percentatges de Reforçament Positiu i de No Reforçament davant l'encert, els resultats encara són més clars. Entrenador 1: 74% Reforçament Positiu (R⁺) i 26% No Reforçament (NR); Entrenador 2: 15% R⁺ i 85% NR i Entrenador 3: 18% R⁺ i 82% NR⁺.

Tal com hem assenyalat en els resultats i es pot veure en els Figures 1B, 2B i 3B, en general, les autoavaluacions dels entrenadors correlacionen amb les conductes que hem observat que emetia cadascun d'ells. Les discrepàncies més importants que hem trobat són les següents: 1) L'entrenador 1 tan sols emet un 0.34% de comportaments inclosos en la categoria de càstig i ell, en canvi, considera que castiga sovint (Puntuació de l'escala Lickert=2). 2) L'entrenador 2, davant dels errors, respon amb una Instrucció Tècnica Punitiva en el 8% dels cassos i afirma que ho fa sempre. 3) Aquest mateix entrenador també creu no emet massa sovint Instruccions Tècniques (Puntuació de l'escala Lickert=5), quan aquesta és la categoria més observada en les seves respostes (46.7%). 4) L'entrenador 3 diu que reforça sovint als seus jugadors (Puntuació de l'escala Lickert=2) quan, en realitat, davant dels seus encerts els reforça un 18% de les vegades i no els reforça en un 82% de les ocasions.

Quant a les percepcions que els nens tenen dels seus entrenadors es pot veure gràficament a les Figures 1C, 2C i 3C com recorden d'una manera diferent a l'Entrenador 1 i a l'Entrenador 2. En canvi, les diferències entre l'Entrenador 1 i el 3 –encara que apareixen en les puntuacions dels nens al qüestionari de percepció de l'entrenador en categories importants com: Reforçament positiu, Anim contingent a l'Error i Anim General– no són tan clares com les observades en els partits analitzats. De fet, Smoll i Smith (1984) assenyalen que la correlació entre les percepcions que els jugadors tenen de les conductes dels seus entrenadors i les seves actituds posteriors en front l'esport és, generalment, més alta que la que es troba entre les conductes observades de l'entrenador i les puntuacions dels nens en el qüestionari d'actituds. Potser les percepcions dels nens podrien explicar les seves respostes al qüestionari d'actituds, en el qual es comprova que: 1) Als nens els hi agrada la forma d'ésser dels entrenadors 1 (7 dels 10 jugadors) i 3 (5 dels 7 jugadors, que contesten el qüestionari). En canvi, els nens mostren una gran variabilitat de resposta respecte a l'entrenador 2 (Vegi's Figura 4). 2) Els nens consideren que els 3 entre-

nadors coneixen bé el bàsquet –especialment els entrenadors 1 i 2, als quals tots els jugadors els puntuen amb un 5, un 6 o un 7 en una escala Lickert que va de 1 (res) a 7 (molt). 3) Finalment, als nens els hi agradaria continuar l'any següent amb l'Entrenador 1 (7/10 jugadors) i l'Entrenador 3 (6/7 jugadors). En canvi, 7 dels jugadors de l'Entrenador 2 no volen continuar amb ell, 1 es mostra indiferent i 2 el tindrien un any més. Cal recordar que tots els jugadors de l'Entrenador 2 el consideren un bon coneixedor del bàsquet, fet que serveix per remarcar la importància d'una preparació psicològica adequada en la iniciació esportiva dels nens.

Les conclusions anteriors resulten força interessants de cara a esbrinar quines són les conductes dels entrenadors que més afecten les actituds dels jugadors per continuar practicant el bàsquet. Malgrat tot, cal remarcar que les resultats del nostre estudi tenen un caràcter orientatiu i provisional degut al tamany reduït de la mostra (3 entrenadors i 27 jugadors), que no ha permès, per exemple, analitzar el paper que poden jugar factors situacionals –com el resultat que es dona cada moment– tant en les conductes dels entrenadors com en les percepcions que tenen els jugadors. A més a més, hem d'assenyalar que amb la metodologia de treball, emprada en aquesta primera fase, només podem trobar correlacions, que es poden interpretar de diferents maneres. Per exemple, Curtis, Smith i Smoll (1979) i Smith, Smoll i Curtis (1978, 1979), en estudis fets en beisbol, varen comprovar que el Manteniment del Control i l'Anim General correlacionaven negativament amb les actituds envers l'entrenador. En aquest cas, el que caldria saber és si una freqüència d'emissió alta per part de l'entrenador de conductes incloses en aquestes categories resulta aversiva pels nens o bé succeeix que els entrenadors responen amb aquestes conductes quan veuen que els nens mostren un baix nivell d'interès per l'esport. Només quan dissenyem programes d'intervenció psicològica per la iniciació esportiva dels nens –similars als de Smith, Smoll i Curtis (1979) i Smith, Smoll, Hunt, Curtis i Coppel (1979)– podem trobar relacions funcionals entre els comportaments dels entrenadors i les actituds dels nens front l'esport que practiquen. De totes maneres, a partir de les nostres observacions i tenint en compte revisions com les de Gould (1982); Magill, Ash i Smoll (1982) i Smoll i Smith (1978) podem afirmar que els entrenadors proporcionaran una experiència positiva als nens i una bona iniciació esportiva, si: 1) Recompensen tant les execucions correctes com els esforços dels seus jugadors; 2) Animen i donen instruccions tècniques als jugadors després dels errors d'aquests; 3) Enuncien les instruccions tècniques d'una manera encoratjadora i; 4) Quasi no utilitzen el càstig ni la instrucció punitiva.

Bibliografia

- ANGUERA, Ma T. (1983), *Manual de prácticas de observación*. México. Trillas.
- ASH, M.J. (1978), The role of research in children's competitive athletics. In R.A. Magill; M.J. Ash i F.L. Smoll (Eds.), *Children in sport: A contemporary anthology*. Champaign, Illinois: Human Kinetics. 175-191.
- BARKER, R.G. (1969), Wanted: an eco-behavioral science. In E.P. Willems i H.L. Raush (Eds.), *Naturalistic viewpoints in psychological research*. Nova York: Holt, Rinehart i Winston. 3-14.
- BLASCO, T. (En premsa), La iniciació esportiva dels nens, *Butlletí Universitari de Girona*.
- BROWER, J.J. (1978), Little league baseballism: adult dominance in a "child's game". In R. Martens (Ed.), *Joy and sadness in children's sports*. Champaign, Ill.: Human Kinetics, 39-49.
- CRUZ, J.; BOU, A.; FERNÁNDEZ, J.M.; MARTÍN, M.; MONRAS, J.; MONFORT, N. i RUIZ, A. (1986), Evaluación del comportamiento psicológico del entrenador de baloncesto. *I Congreso Nacional de Psicología de la Actividad Física y el Deporte*. Esplugues de Llobregat, ACPE. 185-192.
- CRUZ, J. i DÍAZ, J. (1986), Observación del comportamiento psicológico del entrenador y los jugadores y entrenamiento conductual. Dintre de *I Congreso Nacional de Psicología de la Actividad Física y el Deporte*. Esplugues de Llobregat: ACPE. 91-97.
- CURTIS, B.; SMITH, R.E. i SMOLL, F.L., (1979), Scrutinizing the skipper: a study of leadership behaviors in the dugout. *Journal of Applied Psychology*, 64, 391-400.
- DALEY, A. (1978), 30000 little big leaguers. In R. Martens (Ed.), *Joy and sadness in children's sports*. Champaign, Ill.: Human Kinetics. 21-27.
- DEVEREUX, E.G. (1976), Backyard versus little league baseball: some observations on the impoverishment of children's games in contemporary America. In A. Viannakis, T.D. McIntyre, M.J. Melnick i D.P.-Hart (Eds.), *Sport sociology: contemporary themes*. Dubuque, Iowa: Kendall-Hunt.
- FELLER, B. (1978); Don't knock little leagues. In R. Martens (Ed.), *Joy and sadness in children's sports*. Champaign, Ill.: Human Kinetics. 34-38.
- GOLDFRIED, M.R. i SPRAFKIN, J.N. (1974), *Behavioral personality assessment*. Morristown, N.J.: General Learning Press.
- GOULD, D. (1982), Sport psychology in the 1980's: status, direction and challenge in youth sports research. *Journal of Sport Psychology*, 4, 203-218.
- MAGILL, R.A.; ASH, M.J. i SMOLL, F.L. (Eds.) (1982), *Children in sport: A contemporary anthology*. Champaign, Ill.: Human Kinetics.
- MARTENS, R. (1978), *Joy and sadness in children's sports*. Champaign, Ill.: Human Kinetics.
- MARTENS, R. (1982), Per comprendre l'estrès en la competició. *Apunts d'Educació Física i Medicina Esportiva*, 19, (73), 257-267.
- MISCHEL, W. (1973), Toward a cognitive social learning reconceptualization of personality. *Psychological Review*, 80, 252-283.
- ORLICK, T.D. i BOTTERILL, C. (1975), *Every kid can win*. Chicago: Nelson-Hall.
- PÉREZ RECIO, G. (1986), La psicología del deporte en un programa deportivo para jóvenes: "el pla de tecnificació". *Apunts: Medicina de l'Esport*, 23, 165-173.
- RARICK, G.L. (1969), Competitive sports for young boys: controversial issues. *Medicine and Science in Sports*, 1, 181-184.
- ROBERTS, G. (1986), La actividad física competitiva en niños: consideraciones psicológicas. Dintre de *I Congreso Nacional de Psicología de la Actividad Física y el Deporte*. Esplugues de Llobregat, ACPE. 48-62.
- RUSHALL, B.S. (1976), A direction for contemporary sport psychology. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 1, 13-21.
- SALMELA, J.H. et al. (1980), *Competitive behaviors of olympic gymnasts*. Springfield, ILL.: Thomas.
- SEEFELDT, V.; GILLIAM, T.; BLIEVERNIGHT, D. i BRUCE, R. (1978), Scope of youth sports programs in the state of Michigan. In F.L. Smoll i R.E. Smith (Eds.), *Psychological perspectives in youth sports*. Washington: Hemisphere. 17-67.
- SINGER, R.N. (1972), *Coaching, athletics and psychology*. Nova York: MacGraw-Hill.
- SMITH, R.E.; SMOLL, F.L. i CURTIS, B. (1978), Coaching behaviors in little league baseball. In F.L. Smoll i R.E. Smith (Eds.), *Psychological perspectives in youth sports*. Washington: Hemisphere. 173-201.
- SMITH, R.E.; SMOLL, F.L. i CURTIS, B., (1979), Coach effectiveness training: a cognitive-behavioral approach to enhancing relationship skills in youth sports coaches. *Journal of Sport Psychology*, 1, 59-75.
- SMITH, R.E.; SMOLL, F.L. i HUNT, E.B. (1977), A system for the behavioral assessment of athletic coaches. *Research Quarterly*, 48, 401-407.
- SMITH, R.E.; SMOLL, F.L.; HUNT, E.B.; CURTIS, B. i COPPEL, D.B. (1979), Psychology and the bad news bear. In G.C. Roberts i K.M. Newell (Eds.), *Psychology of motor behavior and sport-1978*. Champaign, ILL.: Human Kinetics. 109-130.
- SMITH, R.E.; ZANE, N.W.S.; SMOLL, F.L. i COPPEL, D.B. (1983), Behavioral assessment in youth sports: coaching behaviors and children's attitudes. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 15, 208-214.
- SMOLL, F.L. i SMITH, R.E. (Eds.) (1978), *Psychological perspectives in youth sports*. Washington: Hemisphere.
- SMOLL, F.L. i SMITH, R.E. (1984), Leadership research in youth sports. In J.M. Silva i R.S. Weinberg (Eds.), *Psychological foundations of sport*. Champaign, ILL.: Human Kinetics. 371-386.
- THARP, R.G. i GALLIMORE, R. (1976), What a coach can teach a teacher. *Psychology Today*, 9, 75-78.
- UNDERWOOD, J. (1978), Taking the fun out of a game. In R. Martens (Ed.), *Joy and sadness in children's sports*. Champaign, ILL.: Human Kinetics. 50-64.
- WILLEMS, E.P. (1974), Behavioral technology and behavioral ecology. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 7, 151-165.